

Välfärdens mekanismer

I förrgår deltog jag i ett seminarium som var så prestigefullt att det kallades för ett forum. Arrangör var en av statsrådet tillsatt styrgrupp, som fått i uppdrag att modernisera statsförvaltningens chefpolicy under följande tre år. I mötessalen satt många högt uppskattade och kunniga tjänstemän. Ja, och så en historieprofessor som höll ett knarrigt anförande om den inhemska tjänstemannaelitens styrkor och särdrag.

Styrgruppens uppdrag är krävande. Närmare två tredjedelar av de statliga ämbetsverkens nuvarande chefer har gått i pension 2011, vilket kräver ett flitigt gallrande, testande och rekryterande av nya generaldirektörer och kanslichefer. Som sådan är värvningen inte en ny sak. Men denna gång gäller det att sålla fram ovanligt många chefbyråkrater på ovanligt kort tid.

Statens löner kan inte konkurrera med den privata sektorn. Nuförtiden är det inte heller säkert att en hög tjänsteman är mindre stressad än en företagsledare. Men i gengäld har tjänstemän i nyckelroll ett samhällligt meningsfullt uppdrag, som inte kräver enbart gott ledarskap utan även stor expertis. Därtill har de reella möjligheter att styra den politiska beslutsprocessen, eftersom politikerna sällan besitter samma kunskap.

Vid forumet presenterade Sixten Korkman, VD för Näringslivets forskningsinstitut, en färsk rapport om den nordiska modellen som har stor relevans för framtidens toppbyråkrater. Enligt rapporten (*The Nordic Model: Embracing globalization and sharing risks*) står de nordiska välfärdssamhällena inför tre samtida utmaningar: ekonomins globalisering, en åldrande befolkning och stora förväntningar på att de statliga tjänsterna fortsättningsvis ska förbättras.

Norden har tills vidare klarat sig utmärkt. Enligt rapportens författare bottnar detta väsentligen i ländernas orädda inställning till globaliseringen och förmåga att fördela riskerna kollektivt. Men vill man hålla denna kurs räcker det inte med högre tillväxt, ökad invandring och större barnkullar. Vill nordborna klara biffen bör de inleda sitt förvärvsliv tidigare, stanna längre kvar i arbete och dessutom göra jobbet ständigt effektivare.

Effektivitetskravet tror jag inte vållar några större problem. Och redan nu finns det tydliga tecken på att folk börjar gå senare i pension och hittar nya inkomstkällor på slutrakan. Den stora utmaningen är snarast att få de mest utsatta ungdomarna ordentligt med i förvärvslivet. Det vore därför klokt att göra arbetarskyddet för de yngre åldersklasserna mer krävande, vilket kunde få dem att söka sig även till sådana jobb som de kanske inte genast älskar ...

Alla dessa framtidsplaner bygger på att det mesta fortsätter som tidigare. Vi lever lite länge, är lite friskare och blir aningen bättre på att skydda naturen och varandra. Men det krävs inte mycket för att alla dessa små framsteg ska mista sin betydelse. Krig, farsoter och naturkatastrofer skördar alltjämt livet på miljontals människor. En dag kan de åter drabba Norden.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 10.9.2008